

„Filosofie“ něčeho a „filosofie“ filosofie

O každé opravdové filosofii (ALÉTHINÉ FILOSOFIA) jistě platí, že musí stále pamatovat na to, že nejen samu sebe, ale vůbec vše, čím se zabývá, musí vztahovat k „celku“. Ale už z této formulace (a ještě i z dalších momentů) je zřejmé, že se ve skutečném životě a světě každý filosof musí nějak soustředěně vztahovat k něčemu určitějšímu a vymezenějšímu, než je onen „celek“, tj. celek světa, celek všeho, celek veškerenstva. A toto něco konkrétnějšího resp. tato konkrétněji vymezená oblast toho, čím se filosof hodlá soustředěně(ji) zabývat, vede k tomu, že můžeme za určitých okolností a podmínek mluvit o „filosofii něčeho“, tedy této vymezené oblasti, nějakého významného jevu či aspektu skutečno apod. Tak potom vznikají např. jednotlivé filosofické disciplíny (které se ovšem od vědeckých liší tím, že stále musí zůstat „celou filosofií“) a dokonce jakési subdisciplíny. To je nepochybně záležitost zcela legitimní a zkušenost ukazuje, že to má své mimořádně pozitivní stránku, že to je – přinejmenším v některých případech – pozoruhodně účelné a produktivní. – A tak si můžeme před sebe postavit přinejmenším pozoruhodnou otázku, ne-li přímo úkol a přímo „program“ takové „subdisciplíny“: můžeme-li právem hovořit třeba o filosofii matematiky, filosofii přírody, filosofii věd a vědeckosti, atd. atp., nepochybně si můžeme před sebe postavit přinejmenším zkusmo ne-li hned program ustavení, tedy aspoň problém možnosti ustavení takové filosofické subdisciplíny, která by se zabývala filosofií a filosofičností filosofie. Šlo by v takovém případě o značně rozšířenou a v jisté systematičnosti strukturovanou reflexi, v níž by se určitá filosofie či spíše určitý filosof měl pokusit nejen co nejvíc rozpoznat sám o sobě a o svých myslitelských aktivitách a podnicích, ale v níž by se pokusil najít či stanovit jisté kritéria, jisté normy, jimž by podroboval nejen sám sebe a své filosofické myšlení, ale které by mu dovolovaly podobně přistupovat také k jiným filosofům a jejich filosofiím, aniž by jeho pohled a jeho hodnocení podvazovaly a relativizovaly, přímo „subjektivizovaly“ přílišnou vazbou na jeho vlastní filosofické pozice. Už jako problém, jako určitým způsobem zaměřená otázka se mi to jeví jako velmi atraktivní; možná to však má i jiné přednosti a tím snad i jistou perspektivu do budoucnosti.

(Písek, 090318-2.)